

Nr 28

Utlåtande i anledning av väckt motion angående jakten på sjöfågel vid Bottenviken och Östersjökusten.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 643, av herr *Hedin m. fl.*

I motionen hemställes »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att bestämmelser utfärdas, innebärande att möjlighet till förlängd vinterjakt och begränsad vårjakt på sjöfågel erbjudes skärgårdsbefolkningen vid Bottenviken och Östersjökusten i enlighet med motionens syfte».

Över motionen, för vars innehåll nedan redogörs, har utskottet på sätt § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat utlåtanden från domänstyrelsen, statens naturvårdsnämnd samt länsstyrelserna i Stockholms och Blekinge län. På begäran av utskottet har yttranden därjämte avgivits av Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund och Svenska Ostkustfiskarens centralförbund. Av statens naturvårdsnämnd har överlämnats yttrande av Svenska naturskyddsföreningen, av länsstyrelsen i Stockholms län yttrande av Svenska jägareförbundets avdelning för Stockholms stad och län samt av länsstyrelsen i Blekinge län yttranden av länets jaktvårdsförening och sjöfågelkonsulenten Gustaf Liljeström.

Gällande bestämmelser

I 1 § *lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt* stadgas, att den som har rätt till jakt äger att med de undantag och inskränkningar, som meddelas i samma lag eller annan författning, på det område jakträtten omfattar utan intrång av annan jaga samt döda eller fånga vilda däggdjur och fåglar samt deras ungar ävensom tillägna sig sådana fåglars bon och ägg.

Till de viktigaste inskränkningarna i jakträtten hör bestämmelserna om fridlysning av djur.

Gällande fridlysningsbestämmelser finns huvudsakligen upptagna i tre olika författningar, nämligen *jaktstadgan den 3 juni 1938*, en av Kungl. Maj:t för varje år utfärdad *kungörelse om fridlysning av vissa djurarter* och *kungörelsen den 16 december 1960 angående skydd för djurlivet å vissa platser*.

Av *jaktstadgans* fridlysningsbestämmelser, som återfinns i 11—27 §§ under rubriken »Om fridlysta djurslag», må i förevarande sammanhang följande nämnas.

I 12 § ges i fråga om fåglar en generell skyddsregel av innebörd, att fåglar, som inte uppräknas i den årligen utfärdade fridlysningskungörelsen, under tiden den 1 mars—den 31 augusti inte någonstades får jagas, dödas eller fångas, såvida inte Konungen föreskriver annat i sistnämnda kungörelse.

I 14 § stadgas att under tid, då jakt efter fågel av viss art är förbjuden, det även är förbjudet att ta eller förstöra sådan fågels ägg eller bo.

Den årligen återkommande *fridlysningskungörelsen* inleds med en uppräknning av de djurarter, beträffande vilka jakt är förbjuden hela året. Förbudet omfattar för närvarande bland annat vissa sjöfågelarter.

I 2 § anges för olika djurarter de tider, under vilka jakt är tillåten i skilda delar av landet. Vad gäller jaktåret 1965/66 innebär bestämmelserna beträffande de sjöfågelarter, som det nu huvudsakligen är fråga om, följande. Jakt efter ejder och svärta är tillåten på följande jakttider, nämligen i Jönköpings, Kronobergs, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Jämtlands län den 16 september—den 15 november, vid rikets västra kust från Kullens spets till norska gränsen november—januari samt i övriga delar av riket den 16 september—den 31 december; dock är jakt efter ejder förbjuden hela året i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län. Vad beträffar bergand, knipa, vigg, brunand, sjöorre och alfågel samt storskrake och småskrake gäller att jakt är tillåten i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län den 25 augusti—den 31 december, i Jämtlands och Kopparbergs län den 25 augusti—den 15 november, i Jönköpings, Kronobergs, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro och Västmanlands län den 21 augusti—den 15 november, vid rikets västra kust från Kullens spets till norska gränsen november—januari, i övriga delar av Kristianstads och Malmöhus län den 16 augusti—den 31 december samt i övriga delar av riket den 21 augusti—den 31 december; dock är jakt efter alfågel förbjuden under hela året på Stora Karlsö jämte tillhörande vattenområden i Gotlands län.

3 § i fridlysningskungörelsen upptar bestämmelse om att jakt efter fåglar som inte omnämnts i 1 eller 2 § med vissa angivna undantag är förbjuden under tiden den 1 mars—den 31 augusti.

Kungörelsen angående skydd för djurlivet på vissa platser innehåller bl. a. förbud att idka jakt efter fågel på vissa särskilt angivna platser eller områden.

Enligt *kungörelsen den 9 juni 1950* gäller under tiden den 20 mars—den 31 juli förbud att utbjuda till salu, sälja, köpa eller från ort till annan forsla fåglar av följande arter, nämligen svärta, bergand, knipa, vigg, brunand, sjöorre, alfågel, storskrake och småskrake. Förbudet utgör ej hinder för deltagare i lovlig jakt att hemforsla villebråd som fällts eller fångats vid jakten.

Av intresse för den fortsatta framställningen är även *bestämmelsen i 2 § 3 mom. jaktlagen*, vari stadgas att på allmänt vatten annorstädes än

i 2 mom. av samma paragraf avses ävensom på holmar, klippor och skär som ej hör till visst hemman må, där ej Konungen för visst område annat förordnat, jakt icke idkas utan tillstånd av länsstyrelsen. Av utfärdade tillämpningsföreskrifter framgår bland annat att till erhållande av jakt-tillstånd bör i första hand ifrågakomma personer, som är fast bosatta i skärgårds- och kusttrakterna och som därjämte för sin försörjning är i väsentlig mån beroende av de för dessa trakter typiska inkomstkällorna. Under vissa förutsättningar kan föreskrivas att jakt må bedrivas av envar som är mantalsskriven på viss ö eller plats.

Enligt principbeslut vid innevarande års riksdag (prop. 19, JoU 4, rskr. 144) skall tillsynen över jakten och viltvården överföras från domänstyrelsen till statens naturvårdsnämnd. Överförandet avses skola ske den 1 juli 1966.

Konvention om fågelskydd

Sverige har den 15 mars 1963 ratificerat konventionen den 18 oktober 1950 om fågelskydd. Konventionen trädde i kraft den 17 januari 1963. Enligt dess artikel 2 anser de fördragsslutande staterna allmänt sett, såvitt nu är av intresse, att, fränsett vissa i konventionen omnämnda undantag, skydd bör ges beträffande alla fåglar åtminstone under fortplantningstiden samt beträffande flyttfåglarna dessutom under den tid, då de vänder åter till sina boplatser, i synnerhet under mars, april, maj, juni och juli. Undantagen från bestämmelsen innebär bl. a. (artikel 6 tredje stycket) att i Norge, Sverige och Finland samt på Färöarna rådande särskilda förhållanden inom näringslivet berättigar vederbörlig myndighet i dessa länder att medge undantag samt göra vissa avvikelser i fråga om bestämmelserna i konventionen.

Före den 1 oktober 1964 hade Sverige, Belgien, Island, Luxemburg, Nederländerna, Schweiz och Spanien deponerat sina ratifikations- eller avslutningsinstrument.

Det må anmärkas, att *1949 års jaktutredning* i utlåtande den 16 februari 1959 i ärendet angående ratificering av konventionen uttalat som sin uppfattning att, därest förhållandena framdeles skulle bli sådana att befolkningen i vissa skärgårdar kan medgivas rätt att ett starkt begränsat antal dagar under våren idka jakt å dykänder, ett dylikt medgivande skall kunna lämnas med stöd av tredje stycket i artikel 6.

Finsk lagstiftning

Enligt den finska jaktlagen av år 1962 gäller, att jakt på bl. a. bergand, knipa, vigg, brunand, sjöorre och alfågel samt storskrake och småskrake

må bedrivnas fr. o. m. den 20 augusti till utgången av november månad, att jakt på ejderhane är tillåten fr. o. m. den 1 juni till utgången av november månad samt att jakt på svärta må bedrivnas fr. o. m. den 10 september till utgången av december månad.

De nämnda jakttiderna får, då det visar sig nödigt av synnerliga skäl, förlängas eller förkortas. För jaktåret 1964/65 har jakttiden för bl. a. bergand, knipa, vigg, brunand samt storskrake och småskrake sålunda utsträckts t. o. m. den 31 december. Sjöorre och svärta får vidare jagas fr. o. m. den 1 september t. o. m. den 31 december. Åda och årets unge får jagas under oktober—november.

Vad beträffar vintern och våren stadgas att jakt vid kusten och inom havsområdet får bedrivnas efter medgivande av lantbruksministeriet från ingången av januari till utgången av maj månad på alfågel och sjöorre samt hanar av ejder, svärta, brunand, vigg, knipa, samt storskrake och småskrake. Tillstånd får beviljas på ansökan av förening för fågelskydd, vilken bildats av de fast bosatta invånarna i kommun eller del därav inom det nämnda området. På villkor som fastställts i tillståndet får föreningens medlemmar inom dess verksamhetsområde, försåvitt de innehar jakträtt där, för eget behov bedriva jakt på nyssnämnda fåglar.

Tidigare förslag m. m.

Bestämmelserna om fridlysning av sjöfågel har tid efter annan ändrats och kommit att omfatta allt fler arter och allt större del av året. Vad gäller utvecklingen beträffande vårjakten, som framför allt varit föremål för uppmärksamhet, efter tillkomsten av 1938 års jaktstadga må nämnas följande.

För västkusten, d. v. s. sträckan från Kullens spets till norska gränsen, hade all vårjakt efter sjöfågel blivit avlyst redan före tillkomsten av 1938 års jaktstadga. För övriga kuststräckor gällde för såväl ejder och svärta som de andra dykandsarterna — bergand, knipa, vigg, brunand, sjöorre och alfågel samt storskrake och småskrake — att från gränsen mot Finland till Västernorrlands läns södra gräns vårjakt var tillåten den 1—10 maj samt att beträffande övriga delar av rikets östra och södra kust till Kullens spets sådan jakt fick bedrivnas den 1—20 april. Intensivt bedriven jakt i förening med äggplockning under kriget, de hårda isvintrarna under början av 1940-talet samt de senare allt oftare uppträdande spilloljeutsläppen medförde, att vid decenniets slut sjöfågelstammarna var starkt decimerade. Skyddsåtgärder befanns därför trängande. Sådana genomfördes fr. o. m. jaktåret 1950/51 och innebar, att ejdern blev helt fridlyst under våren, att all vårjakt avlystes utmed norrlandskusten och vid skånekusten, samt att för återstående delar av ost- och sydkusten vårjakttiden beträffande övriga nyssnämnda sjöfågelarter inskränktes till sju dagar, därvid

tidpunkten skulle bestämmas av domänstyrelsen. Fr. o. m. jaktåret 1954/55 blev även storskraken helt fredad under våren. Under sistnämnda jaktår företagna oljeutsläpp medförde en så kraftig påfrestning för sjöfågelstammarna, att det på våren 1955 befanns erforderligt att avlysa all vårjakt efter sjöfågel. Sedan dess har all sådan vårjakt varit förbjuden.

Förbudet mot jakt vid ostkusten efter dykänder under vintermånaderna — som tidigare gällt endast vissa arter — utvidgades genom 1927 års jaktstadga till att gälla alla dykänder. Förbudet har därefter i allt väsentligt upprätthållits.

Sedan vårjakten efter sjöfågel förbjudits har åtskilliga förslag framlagts om återinförande av sådan jakt. I det följande redogörs för det huvudsakliga innehållet i vissa av dessa förslag m. m.

Svenska jägareförbundets framställning den 12 oktober 1960 m. m.

På förekommen anledning uppdrog Svenska jägareförbundets styrelse år 1955 åt en särskild kommitté att verkställa utredning och inkomma med förslag rörande sjöfågeljakten. Kommittén avgav betänkande påföljande år. I betänkandet rekommenderades, såvitt nu är av intresse, att sjöfågelskyddsområden skulle, efter finskt mönster, bildas även i svensk skärgård, antingen i form av jaktvårdsområde eller som auktoriserat enskilt område, och att för sådana skyddsområden utökade jaktmöjligheter måtte kunna medges. Med anledning av denna rekommendation tillsatte förbundet år 1958 en ny kommitté med uppdrag att utarbeta bestämmelser för sjöfågelskyddsområden. Kommittén framlade följande år förslag till bestämmelser för sådana områden, benämnda sjöfågelvårdsområden, samt föreslog vidare bl. a. tillägg i jaktlagen beträffande rätt för länsstyrelsen att meddela personliga tillstånd för ytterskärgårdarnas befolkning att till husbehov idka jakt efter de vanligaste sjöfågelarterna under januari, februari och mars månader.

Sjöfågelvårdsområde skall enligt jägareförbundets förslag sådant detta efter viss överarbetning inom förbundet slutligen utformades ha till ändamål att verka för tillkomsten av och bevarandet av ett artrikt och livskraftigt sjöfågelbestånd. I sådant syfte skall föreningen bl. a. dels avsätta ett lämpligt beläget område som sjöfågelreservat, där all jakt efter andfåglar skall vara förbjuden under tiden den 1 mars—den 31 maj, dels söka åstadkomma att jakten inom föreningens verksamhetsområde bedrivs på ett ändamålsenligt och planmässigt sätt. Föreningen skall för medlemmarnas räkning ansöka om vederbörligt tillstånd till jakt på allmänt vatten och till vårjakt efter sjöfågel. Medlemskap i föreningen kan vinnas bland andra av envar som är stadigvarande bosatt inom föreningens verksamhetsområde eller där äger fastighet av jaktlig betydelse.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 oktober 1960 hemställde jägareför-

1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 9 saml. 3 avd. Nr 28*

bundet om sådan ändring av fridlysningsbestämmelserna för jaktåret 1960/61, att jakt efter hanfågel av ejder och storskrake skall tillåtas under tiden den 1—20 maj inom verksamhetsområde för särskilt bildad sjöfågelvårdsförening, vilken antagit och tillämpar av förbundet fastställda normalstadgar, samt under följande särskilda villkor, nämligen *att* domänstyrelsen skall vara tillståndsgivande myndighet, *att* tillstånd skall utfärdas för länsjaktvårdsförening *att* inom ramen för bestämmelserna i gällande författningar och domänstyrelsens anvisningar meddela sjöfågelvårdsföreningen s. k. vårjaktlicens, samt *att* länsjaktvårdsförening, som erhållit tillstånd *att* meddela vårjaktlicens, skall utöva tillsyn över verksamheten i sjöfågelvårdsföreningarna inom länsföreningens verksamhetsområde, särskilt med avseende å vårjaktens bedrivande och vidtagna åtgärder för sjöfågelvård, samt föra noggrann statistik över sjöfågeljakten.

Argumenten för vårjakten angavs under förberedelserna för framställningen huvudsakligen vara av social natur, varvid hänvisades till skärgårdsbefolkningens urgamla rätt att beskatta sjöfågeln även vårtid och behovet av viss husbehovsjakt och några dagars avkoppling i en isolerad tillvaro, fylld av strävsamt och farofyllt arbete. Vidare framhölls, att vårjakten inom de viktigaste produktionsområdena för ejdern innebär enda möjligheten att beskatta de gamla ejderhanarna (gudingar), emedan dessa efter fullbordad häckning samlar sig i flock och omkring den 1 maj börjar sträcka mot söder. Ytterligare anfördes *att* en begränsad vårjakt väsentligen skulle komma *att* betyda jakt på ejder, *att* den allmänna vårjaktens förödande verkningar börjat ge med sig och *att* ejderbeståndet ökar, *att* antalet jaktbara ejdrar är större på våren än på hösten, *att* 30—40 procent av ejderbeståndet redan passerat söderut genom Kalmarsund den 15 september, *att* höstjakten främst beskattar de gamla lokaltrogna honorna, som häckat under året, och årsungarna, samt *att* ett begränsat skytte på hanfågel inte nämnvärt torde störa häckningens lyckosamma förlopp, då hanarna är i majoritet och ejdern vidare synes ha en tendens till polygami.

Förslaget om vinterjakt, som huvudsakligen skulle komma *att* avse jakt på övervintrande alfågel, ansågs inte böra framföras samtidigt med frågan om sjöfågelvårdsområdena.

Över jägareförbundets framställning avgavs efter remiss ett flertal utlåtanden och yttranden.

Förslaget till återinförande av *v å r j a k t* avstyrktes av bland andra *domänstyrelsen* samt *Kungl. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté*, *Svenska naturskyddsföreningen* och *Sveriges Ornitologiska förening*.

Domänstyrelsen anför bland annat följande.

Domänstyrelsen har sedan långt tillbaka hyst uppfattningen, att fågelstammarna inom landet och vid kusterna så långt möjligt icke böra oröas under våren, då häckning är omedelbart förestående eller pågår, antingen det gäller hemfågel eller fåglar på väg mot nordligare häckningsplatser. Denna

princip, som inte bara är biologiskt starkt grundad utan också väl överensstämmer med de flesta svenskers uppfattning om en god samlevnad mellan människor och djur, är vad inlandet angår numera fullständigt genomförd, sedan vårskytte på morkulla fr. o. m. jaktåret 1959/60 förbjöds. Den har också sedan länge tillämpats för sjöfågel vid västkusten.

Styrelsen uttalar i fortsättningen, att sjöfågelstammarna vid 1940-talets slut var starkt decimerade, vartill såväl den hårda avskjutningen som de upprepade oljekatastroferna bidragit. Efter att ha erinrat om de under åren 1951—1955 genomförda ändringarna i fridlysningsbestämmelserna för sjöfågel anför styrelsen, att en under år 1956 publicerad undersökning om sjöfågeln längs ostkusten bekräftade allmänna iakttagelser att ejdern ökat kraftigt och i viss mån även viggen medan övriga sjöfågelarter ej undergått mera påfallande frekvensändringar. Förbättringen beträffande ejdern tillskrevs i undersökningen främst vårjaktförbudet. Ejderstammen anses där efter ha ytterligare starkt förbättrats, vilket sannolikt också varit fallet beträffande andra sjöfågelarter.

Styrelsen fortsätter.

Alla i sjöfågeln och dess vård intresserade parter torde numera vara eniga om att sjöfågeln under våren skall åtnjuta ett kraftigt skydd och att starka motiv måste anföras om vårjakt överhuvudtaget skall tillåtas. De motiv som anförts äro i huvudsak; rådande jakttraditioner, behovsjakten för kustbefolkningen — alternativt en önskvärd omväxling i kosten — samt den betydelse, som vårjakten har som ett trivselmoment för den bofasta befolkningen.

Jakttraditionerna betraktar styrelsen — — — som ovidkommande. Jaktmetoderna måste i havsbandet som annorstädes följa utvecklingen mot biologiskt riktigt beskattning och humanare behandling av djurstammarna. Ej heller behovsjakten lär kunna tillmätas större betydelse. Det framskymtar ofta, även bland förespråkarna för viss vårjakt, att sådan jakt endast undantagsvis är av betydelse.

Domänstyrelsen har i sina ställningstaganden i jakt- och jaktvårdsfrågor utgått från att jaktens främsta berättigande vid sidan av den oundvikliga regleringen av vissa viltstammar är den omväxling och avkoppling den skänker många människor. Det är ostridigt att jägarna i allmänhet äro naturvänner och att jakten för dem ofta är en sammansatt naturupplevelse av stort värde. På grund av den grundinställning till vårjakt, som styrelsen redovisat, kan styrelsen emellertid ej tillmäta det allmänna jägarintresset nämnvärd betydelse, då det gäller jakt av sådant slag. Betydligt svårare är ställningstagandet till den bofasta befolkningens jaktintressen. Domänstyrelsen har, på samma sätt som många andra större skogsföretag, vid disposition av kronans jakträtt i inlandet framför allt under senare år tagit stor hänsyn till traktens befolkning och särskilt de inom domänverket anställda arbetarna, därför att jakten för många är ett betydelsefullt trivselmoment, som i någon mån kan motverka en för landsortsnäringsarna skadlig avflyttning från bygden. Samma tankegång har från andra håll utvecklats i diskussionen om sjöfågeljakten. Den inverkan, som en totalfredning av

sjöfågeln under våren kan väntas medföra för befolkningens trivsel och bofasthet i skärgården, skulle därför enligt styrelsens mening kunna tänkas göra en sådan fredning tvivelaktig. Det nu föreliggande förslaget tillgodoser emellertid ej nämnda skärgårdsintressen och lider även i övrigt av svagheter.

Styrelsen framhåller i detta sammanhang, att det stundom pågår ett starkt norrsträck av ejderhanar långt in i juni månad. Det synes vidare styrelsen vanskligt att tillåta jakt efter hanfågel hos en eller två arter under så lång tid av sjöfåglarnas häckningstid; det lär inte kunna undvikas, att jakten understundom kan komma att gälla även otillåten fågel och att den verkar kraftigt störande på häckningen.

I det följande uttalar domänstyrelsen, att enligt styrelsens uppfattning något gångbart alternativ till en tidig allmän vårjakt inte kunnat framläggas och att det återstår för styrelsen att söka bedöma om dylik jakt är av sådan betydelse för skärgårdsbefolkningens allmänna trivsel att den bör återinföras. Domänstyrelsen anför härvid följande.

Styrelsen finner för sin del osannolikt, att det stora flertalet skärgårdsbor skulle för sin livsföring vara så beroende av vårjakten på sjöfågel att det är berättigat att åter tillåta densamma. Denna jakt har visat sig starkt hämmande på utvecklingen av sjöfågelbeståndet, som hotas också av andra faror, den är biologiskt förkastlig och den medför stora skadskjutningsrisker. Vårjakt bör därför enligt styrelsens mening icke i någon form eller efter någon fågelart förekomma.

Inom domänstyrelsen var överdirektören K. A. Annell *skiljaktig* och yttrade följande.

Jag anser, att de biologiskt farliga konsekvenserna av en begränsad vårjakt icke kan anses vara bevisade och i varje fall starkt överdrivna. Därför synes det mig rimligt att den bofasta skärgårdsbefolkningen med dess urförströelsesynpunkt dokumenterade behov av fågelvårjakt bör få möjlighet att bedriva sådan på ejder- och storskrakhane. Jag anser dock inte att denna jakt bör bedrivas i maj månad inom s. k. fågelvårdsområden utan under fem dagar i mars—april månader vid rörlig tidpunkt, som av vederbörande länsstyrelse bör bestämmas.

Kungl. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen och Sveriges Ornitologiska förening anför i gemensamt yttrande att den starkaste motiveringen för förslaget om vårjakt på hanar av ejder är att dessa redan i maj—juni befinner sig på sydsträck. Utförda fågelräkningar visar emellertid att ejdersträcket mot norr pågår under hela maj och vissa år under hela juni, ja ända in i juli. Hur det nordgående sträcket skall tolkas är ännu oklart, ehuru man vet, att ejdern anländer till vissa nordliga lokaler först i maj och att de flesta kullarna läggs i början av maj.

Sammanfattningsvis anför naturskyddskommittén och de båda nämnda föreningarna, att all vårjakt är principiellt förkastlig från såväl biologisk

som allmän naturvårdssynpunkt, såvida inte mycket speciella skäl, främst biologiska, talar därför, att sjöfågeljakten numera inte har någon betydelse som näringsfång, att sjöfågelstammarna ännu inte har nått tillfredsställande numerär längs norrlandskusten och i Blekinge, att man kan befara att även icke tillåtna arter skjuts, att — fränsett att tillräckliga resurser för en effektiv kontroll torde saknas — kontrollen är betydligt svårare att upprätthålla vid partiellt förbud än då totalt jaktförbud råder, att oljeskador med starkt decimerande verkan på sjöfågelstammarna kan förväntas uppträda även fortsättningsvis, samt att för varje år ökande skaror fritidsfolk söker sig till skärgårdarna för att finna rekreation, och att det för denna kategori är angeläget att skärgårdarna hyser ett rikt djurliv, varvid sjöfåg-larna hör till de mest uppskattade objekten.

Återinförande av vårjakt tillstyrks av bland andra *Jägarnas riksförbund*, *Svenska Ostkustfiskarens centralförbund* och *Svenska Sydkustfiskarens centralförbund*. Mot detaljerna i jägareförbundets förslag görs emellertid vissa erinringar, bl. a. i vad avser jakttiden. Jägarnas riksförbund anför så-lunda, att från sjöfågelvårdande synpunkt torde tidigt på våren bedriven jakt inte vara mer störande än jakt, som utövas senare under pågående häckning. Riksförbundet förordar, att jakttiden omfattar 6 dagar under tiden den 15 mars—den 15 april. Ostkustfiskarens centralförbund förklarar, att det enligt skärgårdsbefolkningens mening är från fågelskyddssynpunkt avgjort fördelaktigast att förlägga vårjakten till omedelbart efter is-lossningen. Förbundet föreslår, att jakten omfattar cirka 5 dagar under ti-den den 20 mars—den 20 april. Svenska Sydkustfiskarens centralförbund förordar en rörlig jakttid, förslagsvis under månaderna mars eller april.

Domänstyrelsen anför, att frågan om eventuell förlängning av v i n t e r - j a k t e n bör utredas i syfte att klarlägga huruvida sådan jakt till äventyrs i vissa fall skall kunna medges under för fågelbeståndet betryggande former.

Kungl. Vetenskapsakademien, *Svenska naturskyddsföreningen* och *Sveriges Ornitologiska förening* framhåller, att det vid ett fortsatt upprätthållande av vårjaktförbudet kan anses rimligt att man åtminstone inom vissa län får en förlängd höst- och vinterjakt efter vissa dykänder.

Jägareförbundets förslag jämte yttrandena däröver remitterades till 1949 års jaktutredning. Utredningen avgav utlåtande den 4 juli 1961. Utredningen anför, att det råder enighet om att ett bedömande uteslutande från allmän naturvårdssynpunkt av frågan, huruvida viss vårjakt åter skall bli tillåten, måste resultera i ett avstyrkande av att denna jakt skulle återupplivas. Utredningen anser det emellertid vara både rimligt och betingat av praktiska skäl att till förmån för skärgårdsbefolkningen göra visst avsteg från den principiella ståndpunkten och uttalar, att den härvid tagit hänsyn till följande omständigheter.

För den på fastlandet bosatte jägaren står en rad villebrådsarter, både däggdjur och fåglar, till buds. Annorlunda ställer det sig som regel för skärgårdsbon, särskilt om han är bosatt i de yttre skärgårdsområdena. Han är för sin jakt huvudsakligen hänvisad till sjöfågeln. Denna jakt har han i generationer övervägande utövat i samband med att fågeln återvänder till häckningsplatserna. Det är därför förståeligt, att det år från år upprepade förbudet mot all vårjakt väckt besvikelse hos framför allt de äldre generationerna skärgårdsjägare. Det synes emellertid vara inte endast traditions-skäl som utlöst de känslor av besvikelse och även irritation, vilka nu äro tillfinnandes i vissa skärgårdar. Ty det torde vara svårt lämna åsido den i varje fall inom Stockholms och Södermanlands län förhärskande åsikten, att den under våren nedlagda sjöfågeln har ett helt annat värde som jakt-byte än vad fallet är med den som fälles under höstjakten.

Jaktutredningen förklarar sig vara ganska övertygad om att det finns platser inom de nämnda skärgårdsområdena, där det från sjöfågeljakten härrörande bytet kan ha betydelse som tillskott i hushållet men uttalar att eljest värdet av sjöfågeljakten, likaväl som av annan jakt, numera ligger mindre på det materiella planet utan främst är att söka i den möjlighet till omväxling och avkoppling, som den bereder sina utövare. Utredningen överväger dock frågan om återinförande av vårjakt med hänsyn till försörjningssynpunkter men finner att en sådan lösning inte är praktiskt genomförbar.

Utredningen erinar om att vårjakten i skärgårdarna trots förbudet fortsätter, självfallet inte med samma intensitet som tidigare med dock i en omfattning, som nödvändiggör särskilda åtgärder.

Utredningens överväganden leder fram till följande.

Det enda sätt att bereda skärgårdsbefolkningen möjlighet att åter idka sjöfågeljakt under våren, som jaktutredningen funnit godtagbar, är att detta sker i form av undantag från vårfridlysningen för medlemmar i för vård av beståndet av sjöfågel särskilt bildade sjöfågelvårdsföreningar eller för vissa grupper av sådan förenings medlemmar. Endast en dylik ordning synes utredningen ägnad att skapa hållbara garantier mot att en återgång sker till de förhållanden, varunder jakten tidigare ägde rum, eller till det med den humanitära grundregeln i 1 § jaktstadgan oförenliga sätt, varpå den på sina håll bedrevs. Genom tillkomsten av sådana föreningar torde ock möjligheter yppas att komma den nu florerande laglösheten i vissa skärgårdar till livs.

Utredningen understryker, att den för sin del funnit att ett beslut om undantag från eljest gällande fridlysningstider är för sitt genomförande beroende av i varje fall två förutsättningar, nämligen dels att sjöfågelvårdsförening, som är ansluten till vederbörande länsjaktvårdsförening och vars stadgar i huvudsak överensstämmer med de av jägareförbundet föreslagna, är verksam inom område, där vårjakt skall kunna ifrågakomma, dels att jaktlagen ändras så att innehav av mark bl. a. för bostads- och fritidsändamål i princip inte medför rätt att utöva annan jakt än sådan, som avses i lagens 14 och 15 §§, d. v. s. viss skydds jakt.

I övrigt anser utredningen bland andra följande särskilda villkor och bestämmelser påkallade.

Undantag från gällande vårfridlysning, d. v. s. rätt till viss vårjakt, må endast medgivas medlem av sjöfågelvårdsförening, respektive delägare i jaktvårdsområde, vilken antingen är stadigvarande bosatt inom föreningens eller jaktvårdsområdets verksamhetsområde eller där äger fastighet med obegränsad jaktutövning.

Sälunda medgiven rätt att jaga sjöfågel under våren må icke överlåtas å eller upplåtas till person, bosatt utanför sammanslutningens verksamhetsområde.

Jakttiden skall enligt domänstyrelsens närmare bestämmande omfatta högst fem söckendagar under tiden den 15 mars—den 15 april, av vilka dagar ingen får vara allmänt arbetsfri dag.

Tillåten för jakt bör vara hanfågel av följande dykandarter, nämligen ejder, storskrake och vigg.

Vid jakten fälld fågel får icke utbjudas till salu, säljas, köpas eller forslas utanför sammanslutningens verksamhetsområde.

En av utredningens sakkunniga ansåg, att vårjakt inte bör förekomma i någon form eller efter någon av de berörda fågelarterna.

Jaktutredningens utlåtande remissbehandlades.

Utredningens förslag avstyrktes av *domänstyrelsen, Kungl. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen och Sveriges Ornitologiska förening* men tillstyrktes helt eller med vissa erinringar beträffande detaljer av bland andra *länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar och Blekinge län, Svenska Ostkustfiskarens centralförbund, Svenska Sydskustfiskarens centralförbund och Svenska jägareförbundet.*

Domänstyrelsen hänvisar i sitt utlåtande till vad styrelsen anfört i anledning av Svenska jägareförbundets tidigare berörda framställning och anför därutöver bl. a. att förläggning av jakt till tiden den 15 mars—den 15 april inte kan anses vara biologiskt riktigt grundad.

Även *Kungl. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté* och de båda nyssnämnda föreningarna hänvisar till tidigare remissvar över jägareförbundets framställning.

Flera av de remissorgan, som tillstyrker vårjakt, framhåller, att rätten till sådan jakt bör förbehållas den egentliga skärgårdsbefolkningen samt att det med hänsyn till de skiftande förhållandena bör ankomma på länsstyrelserna att fastställa jakttidens förläggning och bevilja jaktlicenser.

Framställning av länsstyrelsen i Stockholms län

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 december 1962 hemställde länsstyrelsen att jakt efter hane av ejder, storskrake och vigg under en försökstid om tre år måtte tillåtas högst fem dagar under tiden den 15 mars—den 30 april

för bofasta skärgårdsbor, varvid det skulle ankomma på länsstyrelsen att fastställa jaktdagarnas förläggning och bevilja licenser. Till stöd för framställningen anfördes att jakten efter sjöfågel är en högst väsentlig trivsel-fråga för skärgårdsborna och att förbudet mot sådan jakt framkallat stor besvikelse och mycken irritation hos öborna.

I utlåtande över framställningen anförde *domänstyrelsen* bland annat följande.

Verkningarna av genomförandet av vårjakt under en treårsperiod i enlighet med de normer som föreslagits av länsstyrelsen, synes styrelsen utomordentligt svårbedömda men styrelsen befarar att förslaget medför betydande risker för utarmning av fågellivet.

Möjligheterna att efter treårsperiodens utgång styrka jaktformens eventuella olämplighet är begränsade och omedelbara aktioner för liknande »försök» kan förväntas från andra ostkustlän, kanske redan innan den föreslagna tre-årsperioden är tilländalupen. En intensivt bedriven vårjakt över stora delar av ostkustens häckningsområden — visserligen under en starkt förkortad jakttid — synes styrelsen med nu rådande kontrollmöjligheter och med tanke på den befolkningsutveckling som sker i skärgårdarna, kunna betyda en realisation av de vinster som de sista tio årens sjöfågelskydd givit. Styrelsen får alltså för sin del avstyrka den gjorda framställningen om återinförande av viss vårjakt.

Motionen

I motionen anförs inledningsvis att sjöfågeljakten i alla tider varit av särskilt stort intresse för skärgårdsbefolkningen. Jakten har, sägs det, tidigare inneburit en icke oväsentlig inkomstkälla, som emellertid numera torde sakna betydelse. Som ett värdefullt tillskott i det privata hushållet har emellertid sjöfågeljakten alltjämt en stor uppgift att fylla, i synnerhet för dem, som bor i den yttre skärgården. Sjöfågelstammen utgör, anför motionärerna, liksom annat matnyttigt vilt en naturtillgång, vars avkastning bör nyttiggöras i folkhushållet.

Motionärerna fortsätter.

Den jaktform, som alltid rönt det största intresset bland skärgårdsborna är vårjakten, och försök att kompensera den bortfallna vårjakten med en utökad höstjakt har inte uppskattats. För en återinförd vårjakt talar i första hand att det är en betydande trivsel-fråga för skärgårdsborna. Efter en lång vinter, ibland med partiell isolering, är det ett starkt önskemål att få ägna sig åt några dagars vårjakt. Fågeln är också under denna tid ur kostsynpunkt av god kvalitet. För en återinförd vårjakt talar också biologiska eller beskattningsmässiga skäl i synnerhet i fråga om ejder, som är den rikligast förekommande jaktbara fågelarten vid ostkusten. Ejderhannen — gudingen — återvänder söderut redan i slutet av maj och framst under juni och juli, varför den i stort sett inte kan bli föremål för beskattning under höstjakten. Enligt många bedömare föreligger det ett betydande överskott av guding, vilket har en fullt naturlig förklaring. En vårjakt på sjöfågel bör i första hand avse hanfågel av vissa arter, främst ejder, storskrake och vigg och bör

lämpligen förläggas till den tid, när fågeln först kommer till skärgården och innan honorna gått upp på land för att förbereda häckning.

Enligt motionärernas mening skulle några få dagars jakt under den tidiga våren utgöra en rationell beskattning, som, om den begränsas på lämpligt sätt, inte utgör någon risk för fågelbeståndet. Motionärerna erinrar om att i Finland beskattningen av sjöfågel huvudsakligen avser hanfågel under våren.

Motionärerna föreslår, att vårjakten förbehålls dem, som enligt 2 § 3 mom. jaktlagen erhåller personliga tillstånd att jaga säl och sjöfågel å allmänt vatten samt å holmar, klippor och skär, som ej hör till visst hemman. Tillstånd bör enligt motionärernas mening kunna meddelas av respektive länsstyrelse och gälla på nämnda allmänna områden och, såvitt vederbörande ingår i ett auktoriserat sjöfågelvårdsområde, jämväl inom detta. Tillstånd bör i princip kunna få lämnas inom samtliga län, som angränsar Östersjön och Bottenviken och där sjöfågel häckar. Jakttiden föreslås vara rörlig och omfatta fem sammanhängande söckendagar under tiden den 15 mars—den 30 april.

Motionärerna föreslår vidare, att särskilda licenser för förlängd vinterjakt bör kunna lämnas enligt det inom Svenska jägareförbundet framlagda, i det föregående nämnda förslaget.

Vårjakten föreslås omfatta hanfågel av ejder, storskrake och vigg i den mån vederbörande fågelart inte är totalfredad inom respektive län och den förlängda vinterjakten all icke totalfredad sjöfågel.

Motionärerna föreslår slutligen att försäljningsförbud meddelas.

Beträffande motionens fullständiga innehåll får utskottet hänvisa till motionen II: 643.

Remissvaren

Motionärernas förslag om återinförande av en begränsad vårjakt avstyrks av *domänstyrelsen*, *statens naturvårdsnämnd* och *Svenska naturskyddsföreningen* medan *övriga remissorgan* ställer sig positiva till förslaget. *Länsstyrelsen i Stockholms län* framhåller dock, att jakten till att börja med bör organiseras som en försöksverksamhet under förslagsvis tre år, under vilken tid erfarenheter av värde för den fortsatta utformningen av bestämmelserna kan vinnas.

Domänstyrelsen och övriga, som avstyrker förslaget, förklarar, att hinder mot den ifrågasatta vårjakten möter redan på grund av bestämmelserna i 1950 års konvention om fågelskydd. Motsatt uppfattning hävdas av *Svenska jägareförbundet*, som anser att en till förmån för skärgårdsbefolkningen medgiven vårjakt får anses falla inom undantagsbestämmelsen i tredje stycket av artikel 6 i konventionen. *Svenska Ostkustfiskarens centralförbund* uttalar, att undantagsbestämmelsen tillkommit i syfte att

inom konventionens ram bereda skärgårdsbor och i synnerhet yrkesfiskare möjligheter till begränsad vårjakt.

Domänstyrelsen hänvisar i fråga om sin inställning till motionen i övrigt till vad styrelsen anfört i anledning av de förslag, som tidigare framförts av 1949 års jaktutredning och länsstyrelsen i Stockholms län. *Svenska naturskyddsföreningen* hänvisar till sina remissvar över Svenska jägareförbundets och 1949 års jaktutrednings förslag.

Flera av de remissorgan, som tillstyrker vårjakt, framhåller sjöfågeljakten betydelse från *t r i v s e l s y n p u n k t* för skärgårdsbefolkningen. Vad gäller dess värde med hänsyn till försörjningen uttalar *Svenska jägareförbundet* att sjöfågeljakten i dag saknar nämnvärd betydelse från *f ö r s ö r j n i n g s s y n p u n k t* även längst ute i våra skärgårdar. *Svenska Ostkustfiskarens centralförbund* förklarar dock, att jakten på sjöfågel fortfarande är av väsentlig betydelse som tillskott till hushållet. Liknande uppfattning framförs av *sjöfågelkonsulenten Liljeström*.

Vad beträffar de *b i o l o g i s k a s y n p u n k t e r n a* på vårjakten framhåller *Svenska jägareförbundet* att det numera även bland zoologer av facket torde vara ett i och för sig obesträtt faktum, att biologiska skäl saknas för ett generellt vårjaktförbud i skärgårdarna i Östersjön norr om Kalmar-sund. Denna fråga berörs även av *sjöfågelkonsulenten Liljeström* vilken anför bl. a. följande.

För ejdern, som vid vårjakt är den ojämförbart viktigaste fågeln, kan sägas, att gudingarna (hanfågeln) i de nordgående sträcken förekommer i mycket större numerär än ådorna (ejderhonorna). Det blir därför en stark strid och hets om ådorna, vilket säkerligen ej är bra för deras häckning. Sedan ådorna börjat ruva, samlar sig gudingarna och sträcka söderut. Detta sydgående sträck börjar redan i slutet av april och fortgår sedan hela försommaren. Endast ett fåtal gudingar stanna kvar men ligga då långt ut från land. Gudingarna gå därför praktiskt taget fria från beskattning på hösten vid de svenska kusterna. Den svenska höstjakten kommer därför att huvudsakligen gå ut över gamla honor och ungfågel. Detta är orsaken till det stora överskottet av gudingar under våren.

Därför vore en vårjakt på gudingar till direkt nytta för att åstadkomma en något bättre balans mellan könen, samtidigt som jakten på gudingar skulle bli ett bra tillskott till skärgårdsbefolkningens hushåll.

I förhållande till ejderns numerär är den svenska beskattningen av ejdern mycket liten och helt betydelselös för stammen som sådan.

Även bland vigg och storskrakar är hanfågeln i majoritet. Det är ej ovanligt att se ett flertal hanar slåss om samma hona. En våravskjutning av hanar av dessa fågelarter skulle därför vara till direkt nytta.

Då en några dagars vårjakt på hanfågel av ejder, vigg och storskrak i de yttre skärgårdarna och förlagd till sträckets början och innan fågeln börjar häcka, icke är till skada på fågelstammarna, finns ingen anledning att förvägra vår skärgårdsbefolkning denna rätt.

Även *Jägarnas riksförbund* berör verkningarna av vårjakt och uttalar följande.

Då det gäller vårjakten å sjöfågel eller vårjakt överhuvudtaget, synes meningarna om verkningarna av en sådan vara synnerligen delade. I vårt grannland Finland anses vårjakten vara den jaktform som är mest lämpad för en biologiskt riktig avskjutning av sjöfågeln, enär det då i huvudsak är hanarna som blir föremål för beskattning. Under höstjakten däremot är det oftast honor och ungfågel som beskattas i innerskärgårdarna. Hanarna har då som regel flockats ute på de öppna vattenvidderna och är därför svåråtkomliga. På det hela taget vet man för lite om sjöfågeln och det vore motiverat med en utredning av vårjaktens biologiska betydelse.

Den inverkan ett medgivande till vårjakt kan tänkas få med hänsyn bl. a. till befarade störningar för den häckande fågeln berörs av *Svenska jägareförbundet*. Förbundet anför i denna del bl. a. att en noggrant reglerad och den bofasta skärgårdsbefolkningen förbehållen vårjakt knappast torde medföra några egentliga störningar under sjöfågeln's fortplantningstid samt att det finns all anledning antaga att sjöfågelvården kommer att bli betydligt mera omsorgsfull och omfattande än för närvarande.

Svenska Ostkustfiskarens centralförbund framhåller att intresset för vården av sjöfågelbestånden numera är i starkt avtagande sedan fiskarbefolkningen avstängts från vårjakten.

Vad gäller frågan om jaktens begränsning från geografisk synpunkt och med hänsyn till personkretsen framförs olika uppfattningar. *Blekinge läns jaktvårdsförening* förklarar, att den tillstyrker motionen, under förutsättning att jakt blir tillåten endast utanför det område, inom vilket sjöfågel häckar. *Svenska jägareförbundet* anser att jakten bör begränsas till verksamhetsområde för särskilt bildad sjöfågelvårdsförening, som antagit de av förbundet fastställda normalstadgarna för sådan förening och som efter ansökan erhållit tillstånd till ifrågavarande jakt. *Jägarnas riksförbund* uttalar däremot, att vårjakt i princip bör tillerkännas envar markägare efter våra kuster, men att det kan finnas motiv för att begränsa rätten till vårjakt att gälla endast jaktvårdsområdena utöver den bofasta kustbefolkningens rätt. *Svenska Ostkustfiskarens centralförbund* understryker, att någon som helst form av grupptillstånd eller grupplicenser ej bör få förekomma och att tillståndsgivningen bör ske endast till den i skärgården mantalsskrivna befolkningen, d. v. s. den som hela året bor på öar i skärgården, samt yrkesfiskare och kustbor i övrigt som vid sidan av annan näring hämtar ett väsentligt tillskott till sin försörjning från havet. *Länstyrelsen i Blekinge län* framhåller, att bestämmelserna bör ges sådan uppfattning, att tillstånd bör kunna medges även person, som omfattas av ett generellt tillstånd till sjöfågeljakt för samtliga mantalsskrivna på viss ö eller visst område av kusten.

I fråga om jakttiden anför *Svenska jägareförbundet*, att förbundet

tidigare föreslagit, att vårjakten skall omfatta antingen fem dagar under tiden den 15 mars—den 15 april eller en tid av längst 20 dagar under tiden den 1—20 maj. Förbundet uttalar nu, att det förstnämnda alternativet synes vara det mest realistiska med hänsyn till opinionen bland skärgårdsborna samt att förbundet är medvetet om att vårjakt även framdeles kan komma att behöva förbjudas vissa år på grund av särskilt svåra isförhållanden i Östersjön. *Länsstyrelsen i Blekinge län* anser att skäl att undantaga helgdag från vårjaksperioden ej föreligger.

Svenska jägareförbundet framhåller att *tillståndsmyndighet* fr. o. m. den 1 juli 1966 bör vara naturvårdsnämnden samt att det kan övervägas att delegera beslutanderätten till länsstyrelserna som i så fall skulle ha rätt att besluta efter samråd med vederbörande länsjaktvårdsförening och inom ramen för de anvisningar, som naturvårdsnämnden kan komma att utfärda.

Förslaget om förlängd v i n t e r j a k t avstyrks av *länsstyrelsen i Stockholms län* men tillstyrks eller lämnas utan erinran av de övriga remissorgan, som yttrat sig i frågan.

Länsstyrelsen i Stockholms län förklarar sig inte kunna biträda förslaget. Däremot bör enligt länsstyrelsens mening det av skärgårdsbefolkningen i länet uttalade önskemålet om att jakten efter ejder, svärta och skrak inte bör tillåtas före den 16 oktober tillgodoses.

Sjöfågelkonsulenten Liljeström berör frågan om fågeltillgången vid våra kuster under den egentliga vintern och vilka fågelarter, som kan beräknas bli föremål för jakt. Han anför bl. a. följande.

Då kan först sägas att ejdern och svärtan redan i december praktiskt taget helt försvunnit och sträckt ned till sina övervintringslokaler. I de små flockar ejder man under januari—februari kan påträffa efter vår kust finnes i regel någon eller några skadeskjutna fåglar, som icke kunna flyga. Det ser ut som om de friska fåglar, som ingå i flocken icke vilja lämna sina kamrater. Det är tydligen någon flocksamhörighet, som förmår de friska fåglarna att bli kvar hos de skadade.

Sjöörren, som vid våra kuster endast är »genomsträckare» har försvunnit söderut. Likaså är förhållandet med berganden.

Av viggen och skrakar har huvudparten redan i december flyttat söderut, men lokalt ligger en del fågel kvar och flyttar ej förrän isläggnings tvingar dem från deras matsökningsområden.

Alfågeln häckar icke vid våra kuster utan är en högnordisk häckfågel. De i våra vatten övervintrande alfåglarna komma från tundreområdena i norra Finland och från Rysslands tundreområden och ishavssöarna norr därom. Alfågeln börjar visa sig i våra vatten i slutet av september. Huvudparten kommer först i november och december. Alfågeln tycks i stort sett icke flytta snabbare söderut än vartill isläggnings tvingar fågeln. Milda vintrar ligger den i oräkneliga skaror kvar på grunden invid våra kuster och över grundbankarna i hela Östersjön.

Domänstyrelsen anför, att den partiella isolering, som åberopas som skäl

för särskild förlängd vinterjakt åt viss kategori skärgårdsbor blir aktuell först i och med isläggningen. Har väl isen en gång börjat uppträda i skärgårdarna uppstår omedelbart risken för skytte i isvakar och gentemot detta måste allvarliga invändningar resas. Styrelsen förklarar sig emellertid inte vilja motsätta sig tanken på en allmän januarijakt under förutsättning att möjligheter skapas för en omedelbar avstängning vid olämpliga isförhållanden i likhet med det system, som tillämpas i Danmark. Domänstyrelsen påpekar dock i sammanhanget, att den ökade fritidsverksamheten sannolikt ganska snart kommer att medföra betydande problem för viltvården längs våra kuster och i våra skärgårdar. Hur viltvården skall kunna bemästra problemen med de för varje år växande störningarna för fågellivet är ännu en öppen fråga. Det synes domänstyrelsen vara förenat med betydande risker att i detta läge öka jakttrycket på våra sjöfågelstammar.

Statens naturvårdsnämnd finner det rimligt att licensjakt för ett fåtal i den yttre skärgården bosatta personer beviljas om isförhållandena inte är sådana att det blir fråga om skytte i isvakar. En sådan vinterjakt bör kunna medges längs Östersjökusten men begränsas till januari månad. Nämnden anser det däremot tveksamt om isförhållandena i Bottenviken och Bottenhavet från nämnda synpunkter medger någon förlängning av sjöfågeljakten.

Utskottet

Jakt efter de sjöfågelarter, som avses med motionen, är för närvarande icke tillåten vid Östersjöns och Bottniska vikens kuster under vintern och våren. Vad gäller ejdern, som från jaktsynpunkt är av den största betydelsen, är sålunda jakt förbjuden under hela året inom Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län medan beträffande den berörda kuststräckan i övrigt jakt är tillåten den 16 september—den 31 december. Jakttiden beträffande vigg och storskrake börjar i de nyssnämnda länen den 25 augusti, i Kristianstads och Malmöhus län den 16 augusti och i övriga delar av ostkusten den 21 augusti. Sistnämnda jakttider upphör den 31 december inom samtliga områden. Vad nu sagts beträffande vigg och storskrake gäller även alfågel och vissa andra dykänder; dock är jakt efter alfågel förbjuden hela året på Stora Karlsö och tillhörande vattenområden i Gotlands län.

Sverige har ratificerat 1950 års konvention om fågelskydd, vari de fördragsslutande staterna förklarar, att de anser allmänt sett att, fränsett vissa angivna undantag, skydd bör ges beträffande alla fåglar åtminstone under fortplantningstiden samt beträffande flyttfåglarna dessutom under den tid då de vänder åter till sina boplatser, i synnerhet under mars, april, maj, juni och juli. Undantagen från konventionen innebär såvitt nu är av intresse att inom landet rådande särskilda förhållanden inom näringslivet berättigar

vederbörlig myndighet att medge undantag samt göra vissa avvikelser i fråga om bestämmelserna i konventionen.

Motionärernas förslag åsyftar dels att bereda skärgårdsbefolkningen vid Östersjön och Bottniska viken tillfälle till jakt efter hanfågel av ejder, vigg och storskrake under fem sammanhängande vardagar under tiden den 15 mars—den 30 april i den mån vederbörande arter ej är totalfredade inom respektive län, dels att ge ytterskärgårdarnas befolkning möjlighet till jakt efter all icke totalfredad sjöfågel under vintermånaderna.

Under sistnämnda månader förekommer av våra sjöfågelarter endast al-fågeln i större antal utefter ostkusten. Den föreslagna vinterjakten synes därför företrädesvis komma att avse denna fågelart. Erfarenheten visar, att alfågeln är särskilt utsatt för skador av oljeutsläpp från fartyg och stammen synes under senare år ha drabbats av svåra åderlåtningar till följd av sådana utsläpp. Det framstår på grund härav såsom betänkligt att tillåta en jakt, som ytterligare ökar trycket på alfågelstammen. Såsom domänstyrelsen anfört medför isläggningsen vidare, att risk för skytte i isvakor uppstår. Under den tid, då jakt under vintermånaderna var tillåten, synes sådant skytte ha varit vanligt förekommande; på sina håll torde det t. o. m. ha betraktats som enda möjligheten att jaga sjöfågel vintertid. Utskottet delar den av domänstyrelsen uttalade uppfattningen att allvarliga invändningar måste resas mot denna jaktmetod. Möjligheterna att stävja den på annat sätt än genom förbud mot all jakt på sjöfågel under vintermånaderna är begränsade. Vinterjakten synes ej heller vara av större betydelse för skärgårdsbefolkningen från trivsel- eller husbehovssynpunkt. På grund av det anförda kan någon ändring i gällande bestämmelser ej anses vara motiverad. I denna del bör motionen därför ej föranleda någon riksdagens åtgärd.

Såsom framgår av den tidigare redogörelsen har förbudet mot vårjakt alltsedan det genomfördes varit föremål för en livlig debatt. Flera framställningar om återinförande i mer eller mindre begränsad omfattning av vårjakten har gjorts under årens lopp. Till stöd för framställningarna har anförts bl. a. skärgårdsbefolkningens urgamla rätt att beskatta sjöfågeln även under våren samt behovet av husbehovsjakt och den avkoppling och omväxling, som vårjakten anses innebära. Det har vidare hävdats, att en på olika sätt begränsad jakt ej utgör någon fara för fågelbestånden. Mot vårjakten har andragits bl. a. att den är biologiskt förkastlig och att den innebär risker för utarmning av fågellivet.

Det är enligt utskottets mening uppenbart, att fågelstammarna från allmän naturvårdssynpunkt i största möjliga utsträckning icke bör oroas under våren, då häckning pågår eller är omedelbart förestående. Det är vidare tydligt att jakt under våren alltid i någon mån kommer att verka störande på fågellivet och lämpligheten av att återinföra vårjakt, om än i begränsad omfattning, kan därför självfallet ifrågasättas. Emellertid framgår av utredningen att skärgårdsbefolkningen fäster stor vikt vid vårjakten och att förbudet mot den väckt känslor av irritation och besvikelser.

Av de motiv som anförts för vårjakten får hänvisningen till den urgamla jakttraditionen anses sakna nämnvärd betydelse; det synes icke böra ifrågakomma att viss jaktform tillåts av traditionsskäl, om den i övrigt framstår som olämplig. Sjöfågeljakten har numera även i huvudsak spelat ut sin roll från försörjningssynpunkt, ehuru jaktbytet åtminstone inom en del områden kan ha viss betydelse som tillskott till hushållet. Värdet av sjöfågeljakten är i stället främst att söka i den möjlighet till omväxling och avkoppling, som den bereder sina utövare. Denna synpunkt har som framgår av det föregående starkt betonats av företrädare för skärgårdsbefolkningen. Med hänsyn till de förhållanden under vilka stora delar av denna befolkningsgrupp lever är synpunkten enligt utskottets mening värd att beakta. Av betydelse är även att ett återinförande av vårjakten kan antas stimulera skärgårdsbornas intresse för att på olika sätt vårda sig om sjöfågelbestånden och att det synes kunna bidra till att kontrollen över efterlevnaden av gällande fridlysningsbestämmelser förbättras. Vad särskilt gäller ejderharna talar för vårjakt den omständigheten, att de f. n. går praktiskt taget fria från beskattning, emedan de redan i maj, sedan parningen skett, börjar sträcka mot söder. Då höstjakten inleds har de i huvudsak lämnat ostkusten. Höstjakten efter ejder avser därför nästan uteslutande honor och ungfågel, vilket kan ha till följd en ogynnsam könsfördelning. Även bland vigg och storskrakar synes hanfågeln vara i majoritet.

Det är uppenbart, att en vårjakt efter sjöfågel kan medges endast i mycket begränsad omfattning. Utskottet anser emellertid att en sådan jakt, om den begränsas på lämpligt sätt, icke behöver innebära några risker för utarmning av fågellivet eller eljest några större olägenheter från naturvårdssynpunkt. Begränsningen vad gäller personkretsen synes i huvudsak kunna ske enligt de regler, som för närvarande tillämpas vid tillståndsgivning jämlikt 2 § 3 mom. jaktlagen.

På grund av vad sålunda anförts finner utskottet, att en starkt inskränkt vårjakt längs ostkusten bör kunna tillåtas. De inskränkningar, som motionärerna föreslagit och som bl. a. innebär en begränsning av jakten till harnar av ejder, vigg och storskrake, synes i huvudsak vara lämpliga för att förebygga att den får större menliga verkningar på fågellivet. Utskottet anser sig icke på detta område böra ingå på närmare detaljer men vill understryka, att endast personliga tillstånd till den verkligt bofasta skärgårdsbefolkningen bör ifrågakomma. Utskottet förutsätter, att jaktens verkningar på fågellivet följs med uppmärksamhet och att jakten, då omständigheterna så påkallar, ytterligare inskränks eller helt förbjuds.

Utskottet vill slutligen tillfoga, att enligt utskottets mening en på antytt sätt begränsad vårjakt ej innebär något väsentligt avsteg från nu gällande principiella förbud och får anses falla inom ramen för undantagsbestämmelsen i tredje stycket av artikel 6 i 1950 års konvention om fågelskydd. Hinder mot den förordade licensjakten synes därför ej möta på grund av bestämmelserna i konventionen.

Vad utskottet sålunda anfört rörande vårjakten torde böra givas Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet får på grund av det ovan sagda hemställa,

- a) att riksdagen i anledning av förevarande motion, II: 643, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening giva till känna vad utskottet anfört rörande vårjakten, samt
- b) att motionen i övrigt ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 november 1965

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson, Göran Karlsson, Svante Kristiansson, Ebbe Ohlsson*, Erik Jansson, Åkesson och Wirmark;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink, herrar Grebäck*, Persson i Tandö, Hamrin i Kalmar och Bengtson i Solna.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Göran Karlsson, Svante Kristiansson, Wirmark och Johansson* i Torp, vilka ansett

a) att det avsnitt av utlåtandet, som behandlar vårjakten och som börjar på s. 18 med orden »Det är enligt» och slutar på s. 20 med orden »Kungl. Maj:t till känna», bort ha följande lydelse:

Jakten efter sjöfågel har numera spelat ut sin roll ur försörjningssynpunkt. Även som tillskott till hushållet torde den sakna nämnvärd betydelse. På grund härav är undantagsbestämmelsen i tredje stycket av artikel 6 i 1950 års konvention om fågelskydd ej tillämplig. Motionärernas förslag beträffande vårjakten låter sig sålunda icke förena med bestämmelserna i konventionen.

Även om man skulle bortse från konventionens bestämmelser saknas emellertid skäl att återinföra vårjakten. Förbudet mot denna genomfördes sedan fågelstammarna starkt decimerats bl. a. till följd av en intensiv jakt. Förbudet var uppenbarligen starkt motiverat och synes ha bidragit till att bl. a. beståndet av ejder ökat kraftigt. Ett återinförande av vårjakten även i

den omfattning motionärerna föreslagit kan befaras komma att spoliera detta från naturvårdssynpunkt glädjande resultat. Farhågorna måste anses vida överväga det värde som några få dagars vårjakt kan antas ha från trivselsynpunkt för skärgårdsbefolkningen.

Även i övrigt kan erinringar mot motionärernas förslag framställas. Man måste sålunda beakta, att gränsdragningen mellan licensberättigade och icke licensberättigade är svår att göra och att den lätt kan orsaka avundsjuka mellan olika kategorier skärgårdsbor. Tillståndsgivningen kommer vidare att medföra en hel del arbete för berörda myndigheter. Till slut kan nämnas att det torde bli svårt att kontrollera att inte även andra än sådana som erhållit jaktlicenser kommer att ägna sig åt vårjakten.

På grund av vad sålunda anförts bör ej heller såvitt avser vårjakten någon ändring i gällande bestämmelser komma till stånd.

b) att utskottet bort hemställa:

att förevarande motion, II: 643, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.